

Konflikt w spółce

Co powinni zrobić wspólnicy, gdy wspólne osiągnięcie celu jest niemożliwe?

Celem każdej spółki handlowej, zarówno osobowej, jak i kapitałowej, jest dążenie do osiągnięcia wspólnego celu. Podstawową zaś cechą każdej spółki jest współdziałanie jej wspólników.

Wspólnicy, zakładając spółkę są co do zasady w równym stopniu zainteresowani osiągnięciem określonego celu gospodarczego, mają wspólną wizję prowadzenia działalności. Zdarza się jednak, że po pewnym czasie opowiadają się za odmiennymi strategiami prowadzenia biznesu i chcą go rozwijać w inny sposób. Sytuacja taka nie zawsze jest dla spółki niekorzystna, bowiem niejednokrotnie skutkuje stosowaniem nieszablonowych rozwiązań, które mogą okazać się dla spółki opłacalne. Często jednak odmiennie wizje wspólników co do prowadzenia biznesu powodują powstanie konfliktów, które wpływają na spółkę destrukcyjnie i uniemożliwiają jej rozwój.

Piotr Grabowski

radca prawny, wspólnik zarządzający Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp.k. Doświadczony specjalista we wprowadzaniu spółek na rynki regulowane. Doradza w prowadzeniu procesów sukcesyjnych, strukturyzacji właścicielskiej oraz w kwestiach spadkobrania i dziedziczenia.

Katarzyna Ulma-Raszewska

advokat, wspólnik w Grabowski i Wspólnicy Kancelaria Radców Prawnych sp.k. Specjalizuje się w prawie rynku kapitałowego i w prawie bankowym. Ma duże doświadczenie w obsłudze spółek prawa handlowego oraz negocjacjach i mediacjach.

Co w takiej sytuacji powinni zrobić wspólnicy?

Najbardziej niekorzystna dla spółki jest dalsza eskalacja konfliktu, brak podjęcia próby porozumienia i pozostawanie w spółce jedynie w celu blokowania inicjatyw pozostałych wspólników. Taka postawa skutkuje tym, iż spółka nie tylko nie może się dalej rozwijać, lecz tkwi w stagnacji, która może doprowadzić do jej likwidacji czy też upadłości.

Zdecydowanie korzystnym rozwiązaniem konfliktowej sytuacji jest podjęcie rozmów na temat polubownego „rozstania” wspólników.

Możliwości ugodowego zakończenia współpracy jest wiele. W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jeden ze wspólników może nabyć udziały drugiego wspólnika. Nie ma przeszkód prawnych, aby w spółce kapitałowej, jaką jest spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, występował jeden wspólnik. Inną możliwością „rozstania” wspólników jest sprzedaż udziałów przez wspólnika osobie trzeciej. W celu uniknięcia dalszych konfliktów kluczowe jest, aby nowy wspólnik został zaaprobowany w szczególności przez osoby pozostające w spółce. Zalecane jest, aby już w umowie spółki uregulować kwestie związane ze wstąpieniem do spółki nowego udziałowca. Prawo pierwszeństwa i pierwokupu zastrzeżone na rzecz dotychczasowych wspólników oraz zaproponowanie przez pozostającego w spółce wspólnika konkretnej kandydatury, to jedno z wielu rozwiązań, które zminimalizują wstąpienie do spółki przypadkowych osób. Tego typu regulacje w umowie spółki są ważne szczególnie w spółkach rodzinnych, gdy wspólnikom zależy, aby do spółki nie wstąpiła osoba spoza rodziny.

Niekiedy jest tak, że pomiędzy wspólnikami spółki kapitałowej kluczową rolę odgrywają emocje i wzajemna niechęć, niekoniecznie powodowana małą satysfakcjonującym wynikiem ekonomicznym wspólnego przedsięwzięcia. W takiej sytuacji wydaje się rozsądnym wyłączenie się samych wspólników z procesu negocjacji i powierzenie tej roli profesjonalnym doradcom, którzy w oderwaniu od emocji wynegocjują dla klienta najlepsze rozwiązania i satysfakcjonujący kształt dokumentów prawnych sankcjonujących „rozstanie”. To, co czasem dla doradcy prawnego

Niekiedy pomiędzy wspólnikami spółki kapitałowej kluczową rolę odgrywają emocje i wzajemna niechęć, wtedy rozsądne jest wyłączenie się samych wspólników z procesu negocjacji.

naturalne i prawnie dopuszczalne, z perspektywy wspólnika może budzić niepotrzebne emocje i utrudniać proces polubownego zakończenia negocjacji. Każde tego typu negocjacje powinny się składać z kilku faz:

1. rozpoznanie stanowiska strony przeciwnej,
2. odpowiednie ustalenia tzw. BATN-y (ang. Best alternative to a negotiated agreement) – w tym wariantów „siłowych”, które mogą przekonać drugą stronę do przyjęcia propozycji negocjacyjnych,
3. ustalenie z klientem możliwych ustępstw w stosunku do pierwotnie składanych propozycji,
4. negocjacje właściwe i ich finalizacja lub podjęcie decyzji o braku możliwości osiągnięcia kompromisu.

Negocjacje mają to do siebie, że każda ze stron potrzebuje czasu na przemyślenie propozycji drugiej strony i wyjście z rozsądną alternatywą tudzież zaakceptowanie tych propozycji. Jak podpowiada doświadczenie, proces negocjacji nie powinien trwać zbyt krótko ani zbyt długo – tylko doświadczony doradca prawny jest w stanie intuicyjnie wyczuć, czy dalszy proces negocjacji ma sens, czy stanowi wyłącznie grę na zwłokę w żaden sposób nie przybliżającą stron do konsensusu. Czasem jest też tak, że ostatnią szansą jest tzw. bluff negocjacyjny, który albo ostatecznie zamknie możliwość porozumienia, albo całkowicie odwróci proces negocjacji w najlepiej pojętym interesie klienta.

Jakie działania podjąć, gdy polubowne „rozstanie” jest niemożliwe?

Niejednokrotnie zdarza się, że pomimo podjęcia rozmów ugodowych co do wystąpienia wspólnika ze spółki, strony nie mogą dojść do porozumienia. Najczęściej dochodzi do

patowej sytuacji, gdy żaden ze wspólników nie chce wystąpić ze spółki bądź warunki, na jakich zgadza się wystąpić, są niemożliwe do zrealizowania. Jednocześnie jednak utrudnia on prowadzenie działalności pozostałym wspólnikom, co skutkuje brakiem możliwości rozwoju spółki i zablokowaniem możliwości rozwoju biznesu.

W takiej sytuacji istnieje możliwość wyłączenia wspólnika ze spółki bez jego zgody na mocy orzeczenia sądu. Rozwiązanie takie przewiduje kodeks spółek handlowych. Procedura wyłączenia wspólnika jest nieco inaczej uregulowana w odniesieniu do spółek osobowych i kapitałowych.

W przypadku spółek osobowych, każdy wspólnik może z ważnych powodów żądać rozwiązania spółki przez sąd. Jeżeli jednak ważny powód zachodzi po stronie jednego ze wspólników, sąd może na wniosek pozostałych wspólników orzec o wyłączeniu tego wspólnika ze spółki. Należy podkreślić, że wyłączenie jednego ze wspólników ze spółki osobowej dotyczy jedynie spółek składających się

z co najmniej trzech wspólników. Nie jest bowiem możliwe istnienie jednoosobowej spółki osobowej.

W odniesieniu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, kodeks spółek handlowych przewiduje, że z ważnych przyczyn dotyczących danego wspólnika sąd może orzec jego wyłączenie ze spółki na żądanie wszystkich pozostałych wspólników, jeżeli udziały wspólników żądających wyłączenia stanowią więcej niż połowę kapitału zakładowego.

Kluczową przesłanką do wyłączenia wspólnika ze spółki, zarówno osobowej, jak i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, są tzw. ważne przyczyny. Brak jest w ustawie definicji „ważnych przyczyn”, jednak odpowiedzi na to pytanie udziela orzecznictwo, które wskazuje, że „ważne przyczyny” to między innymi: prowadzenie działalności konkurencyjnej wobec spółki, nieusprawiedliwione i uprzejme niestawiennictwo wspólnika na zgromadzenia wspólników, przez co wspólnik blokuje podjęcie jakichkolwiek uchwał przez zgromadzenie, niewykonywanie przez

W przypadku spółek osobowych wyłączenie wspólnika ze spółki może nastąpić w trybie powództwa o wyłączenie wspólnika albo w postępowaniu o rozwiązanie spółki.

wspólnika umowy lub uchwał obowiązujących wspólników, nadużywanie prawa indywidualnej kontroli, zwłaszcza w celach konkurencyjnych, postępowanie sprzeczne z interesami spółki, prowadzące do tego, że byt spółki jest zagrożony. Możliwe jest również wyłączenie wspólnika, gdy nie działa on celowo na szkodę spółki, a jego działania nie są zawinione, np. w sytuacji długotrwałego wyjazdu za granicę bądź długotrwałej choroby wspólnika, który z mocy umowy spółki zobowiązany jest do osobistej pracy w spółce. Ważne powody to również zachowania wspólnika, które mogą być uznane za czyny niedozwolone, np. bezprawne używanie tytułu naukowego bądź fałszywe dane o posiadanych kwalifikacjach, mobbing wobec pracowników spółki.

Umowa spółki może zawierać katalog „ważnych przyczyn”, który jest dla sądu wskazówką, jakie okoliczności wspólnicy uznali za uzasadniające wyłączenie danego wspólnika ze spółki. Ocena, czy dana przyczyna uzasadnia w konkretnych okolicznościach wyłączenie danego wspólnika ze spółki, należy do uznania sądu.

Przy ocenie, czy spełnione zostały przesłanki uzasadniające wyłączenie wspólnika ze spółki istotne jest to, czy w danej spółce przeważa element osobowy czy kapitałowy. W spółkach rodzinnych, w których prywatne antagonizmy i konflikty przenoszą się na grunt biznesowy, należy stosować inne kryterium do oceny konfliktu niż w spółce, w której charakter osobowy nie jest tak mocny.

Jakie są skutki wyłączenia wspólnika ze spółki?

W przypadku spółek osobowych wyłączenie wspólnika ze spółki może nastąpić albo w trybie powództwa o wyłączenie wspólnika ze spółki (w takim przypadku po stronie powodowej występują wszyscy pozostali wspólnicy) albo w postępowaniu o rozwiązanie spółki. W przypadku wyłączenia wspólnika ze spółki na mocy orzeczenia sądowego spółka trwa dalej pomiędzy pozostałymi wspólnikami. Spółka jest jednak zobowiązana dokonać rozliczenia udziału kapitałowego przysługującego wyłączonego wspólnikowi.

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, co do zasady, z pozwem o wyłączenie wspólnika mogą wystąpić wszyscy pozostali wspólnicy, jeżeli udziały wspólników żądających wyłączenia stanowią więcej niż połowę kapitału zakładowego, chyba że w umowie spółki przyznano prawo wystąpienia z powództwem mniejszej liczbie wspólników, jednak i w takiej sytuacji ich udziały muszą stanowić więcej niż połowę kapitału zakładowego. Powyższe prowadzi do konkluzji, że nie można wyłączyć ze spółki z o.o. wspólnika większościowego. Pozwany w takiej sytuacji jest wspólnik, którego dotyczy „wyłączenie”.

Dalszym warunkiem skuteczności wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o., jest przejęcie udziałów wyłączonego wspólnika przez pozostałych wspólników bądź osoby trzecie. Szczegółowy sposób przejęcia udziałów może być uregulowany w umowie spółki. Warunkiem skuteczności orzeczenia o wyłączeniu wspólnika ze spółki jest także spłata wyłączonego wspólnika w terminie wyznaczonym przez sąd, według ceny ustalonej przez sąd. Niedokonanie spłaty w terminie powoduje bezskuteczność wyłączenia.

Podsumowując, spółka ze swej istoty zakłada współdziałanie wspólników, jeśli więc istnieje konflikt, który uniemożliwia to współdziałanie, wspólnicy powinni rozważyć „rozstanie” na drodze polubownej, a jeżeli nie jest to możliwe, zasadne jest rozważenie wystąpienia do sądu z żądaniem wyłączenia wspólnika ze spółki. ●